

L'expedient de la meva mare

András Forgách

Traducció de Jordi Giné de Lasa i Imola Nikolett Szabó

Narratives

 Angle Editorial

Preu: 19,90 €
Col·lecció: Narratives, núm. 102
ISBN: 978-84-17214-53-1
Nombre de pàgines: 368
Mides: 13,8 x 21,3 cm
Enquadernació: Rústica amb solapes
Data primera edició: Gener de 2019

András Forgách

Nascut a Budapest el 1952, és escriptor, dramaturg, actor i escenògraf. Va estudiar història i filosofia a la universitat d'ELTE (Budapest). Conegut al seu país com un dels grans traductors literaris (Shakespeare, entre altres), també és un dels representants de la contracultura dels anys 70 a Hongria. Les seves obres teatrals i traduccions s'han representat als principals teatres. Ha escrit guions de pel·lícules, assaigs i tres novel·les.

* Participarà a la BCNegra 2019

Traductors:

* **Jordi Giné de Lasa** va néixer a Barcelona. És llicenciat en filologia catalana i ha ensenyat llengua i literatura catalanes en universitats d'Hongria i França. Actualment treballa de professor de català en l'ensenyament secundari.

* **Imola Nikolett Szabó** va néixer a Budapest (Hongria). Va estudiar filologia espanyola a la universitat d'ELTE (Budapest). Tots dos han traduït conjuntament obres de Sándor Márai, Szilárd Borbély i Péter Gárdos.

L'expedient de la meva mare

András Forgách

András Forgách escriu el passat familiar, carregat de mentides i traïcions: la seva mare era col·laboradora secreta de l'Hongria comunista.

Un retrat del passat col·lectiu a l'Europa de l'Est dels anys 70 i 80, sotmesa al règim totalitari i a un control excessiu i obsessiu sobre els seus ciutadans.

Traduït per primera vegada al català, András Forgách és un reputat periodista, traductor, actor i dramaturg. L'expedient de la meva mare compta amb una repercussió internacional considerable: fins al moment, s'ha publicat ja en catorze països.

Trenta anys després de la caiguda del comunisme a Hongria, András Forgách rep una trucada en què se li informa que la seva mare, ja morta, havia estat espia del règim comunista del país. A partir d'aquí, enceta una investigació periodística sorprenent que treu a la llum els draps bruts dels seus propis pares, tots dos informants del règim de l'Estat socialista hongarès sota la presidència de Kádár. Forgách té accés als arxius secrets del Servei de Seguretat de l'Estat, transcrits literalment enmig del text o en notes a peu de pàgina, i també a tot el conjunt de cartes que la mare escrivia al seu marit i a altres coneguts, reveladores de la seva tasca secreta. La mare no només informava sobre desconeguts, sinó també sobre els veïns, els amics, els familiars i, encara més, sobre els seus propis fills. Amb el teló de fons de la Guerra Freda, l'escriptor dona compte d'una era asfixiant, claustrofòbica, on es duia a terme un control ferri i extrem sobre la ciutadania, amb l'objectiu que no es desviés del pensament i la ideologia centrals. Sense llibertat de pensament ni d'expressió, Forgách radiografia un imperi soviètic representat per una «dictadura burocràtica corrupta i mesquina», i caracteritzat per la uniformització de la premsa i la degradació del nivell intel·lectual entre els entesos i els autors més importants de l'època.

«No els importava que furguessin en la vida familiar dels altres ni que imposessin a la mare un paper que no s'hauria de permetre que una mare representés mai, mai.»

La doble vida de la seva mare

András Forgách va estimar profundament la seva mare. Era una dona bondadosa, altruista, noble, amorosa, sensible, encisadora i entregada als seus fills, que treballava d'infermera qualificada. Però era, també, a la vegada, una espia secreta del règim socialista hongarès, de conviccions polítiques sòlides, fermament patriòtica i lleial al sistema social comunista, que va entrar a servir al Partit com a conseqüència de la malaltia del seu marit, també col·laborador secret del règim. La seva activitat clandestina consistia a fer informes reveladors sobre l'altra gent, a cercar persones *reclutables* i a oferir dades valuoses sobre el moviment sionista i la xarxa d'agents d'Israel. Era una dona meravellosa, culta i molt bella, que mai no va estimar el seu marit i que va arribar a arrossegar-se «de genolls fins a fer-te sang» per aconseguir els seus objectius.

«Es va tancar dins d'aquesta ideologia de la mateixa manera que feia amb la música, deixant-se absorbir per ella, i mentrestant ajudava moltíssima gent. Continuava amb la tradició familiar d'acollir filles adoptives que s'acabava estimant més que els propis fills — això també era tradició familiar—, amb una mena d'altruisme portat a l'extrem, i quan els seus tampoc no tenien prou de res, continuava donant als altres a mans plenes (...).»

«(...) d'una banda, la senyora Pápai tenia una meravellosa sensibilitat i flexibilitat, una gran obertura d'esperit en alguns assumptes, una curiositat sense fi, sobretot en els temes artístics, i una facultat imaginativa certament novel·lesca. Però, de l'altra, hi havia els dogmes tancats, inviolables i impertorbables als quals era clar que havia prestat jurament.»

«Per a ella, el Partit encarnava plenament els tres components «Déu, Pàtria, Família»: se situava per damunt d'ella mateixa, calia defensar-lo dels atacs i de tant en tant li resultava encara més important que la pròpia família, que, d'altra banda, reveria com un veritable sacrament.»

Una història de perdó i de reconciliació

L'escriptura de l'obra representa, per a l'autor, un **intent de comprendre la seva mare**, d'entendre la seva decisió de treballar secretament per als interessos socialistes. Ella era jueva, de Palestina, i vivia intensament les injustícies que veia sobre la seva pàtria natal, encarnades pel moviment sionista:

«Contra el punt de vista del nacionalisme encegat, que per a ella representava el sionisme, la mare hi oposava una altra forma de ceguesa, la del pensament de l'imperialisme soviètic.»

El fill és del parer que la mare creia estar servint a una «bona causa» però, sobretot, troba **una justificació a la seva activitat clandestina** en la seva condició d'apàtrida i en la forta nostàlgia a la terra original:

«Doncs bé, ella tenia una necessitat enorme d'aquest caos incessant que s'anava renovant constantment, per no haver d'enfrontar-se al seu problema fonamental, a saber, que ella no era enlloc. Enlloc.»

«Els dos [el pare i la mare] eren habitants del no-res. No eren hongaresos, no eren jueus, no eren estrangers, tampoc camarades ni compatriotes. Per als camarades del Partit, eren jueus; per als jueus, eren comunistes; per als comunistes, eren hongaresos; per als hongaresos, eren estrangers. Eren apàtrides.»

«“(...) Em considero un ésser engabiat perquè de les ales que tots els éssers intel·ligents reben el dia del naixement, ja fa temps que me'n vaig haver de desfer. Calia que lligués més fort el cordó umbilical als assumptes ordinaris de la terra (...)”»

Ficcionalitzar el passat familiar veritable

La investigació que l'escriptor emprèn sobre el passat de seva mare pren forma de novel·la, de **relat periodístic** basat en la realitat. Així, Forgách construeix una novel·la molt rica que es mou **entre la memòria familiar i la ficció**, i que retransmet **informació documental veritable** sobre l'expedient de la mare, trobada en els arxius de la policia secreta, així com també les cartes dels seus pares. L'autor es reconverteix, en primer lloc, en un narrador omniscient per ficcionalitzar les situacions viscudes pels pares en el passat al voltant de l'espionatge. En segon lloc, apareix com a narrador en primera persona, que des del present arremet, decebut i traït, enganyat i enutjat, contra uns pares que ja no es poden justificar —«Quant de silenci quantes mitges veritats»—; per això ell mateix prova d'accedir a l'entesa i al perdó definitius.

«No hi ha res més que un desordre infinit. Un caos. Un buit fred i espantós, un desordre esgarrifós, mare, i pols, i lluita i discòrdia repugnant, i fratricidi i traïció i una mentida rere l'altra.»

«“Aquells” fins ara sempre eren uns altres. Uns altres que eren fàcils de jutjar. Sempre són uns altres els que pateixen càncer. Sempre són uns altres els que moren en un accident d'autobús. I ara vet aquí que ho tenim incrustat sota la pell, és pitjor que un tatuatge perquè és invisible.»

«I tots els moments que vas passar en companyia d'aquesta peça, d'aquest cargol minúscul, tots els moments que vas viure al costat d'aquesta col·l. secr. (a) es veuen transformats a causa d'aquest darrer i únic moment.»

Aquest narrador en primera persona s'atreveix a parlar, fins i tot, a través d'una **llarga poesia** plena de sentiments trobats que s'entrecreuen, i que es debaten entre el record de la mare afectuosa i l'espia sense escrúpols.

**«La meva mare és una bergant apàtrida
I quina mena de persona és aquesta?
Magnífica magnífica perible
Magnífica
fins i tot moribunda
Majestuosa demoníaca angèlica
Es precipita de dret al dolor
que no vol que alleugi ni la morfina
Un per un lliura els membres a la mort
Et mira als ulls no té res a amagar
El brum de l'univers
Caòtica ferotge indefensa obcecada
Tranquil·la tendra histèrica eufòrica
Perseguida enmig de perseguïdors»**

Què n'han dit?

«Un relat gairebé mitificat, explicat per Forgách com a ficció, poesia i periodisme, una història personal arrelada en les esquerdes de la Guerra Freda.» (*The Guardian*)

«Perturbadora, estremidora, estèticament i moralment impecable.» (Gábor Murányi, *HVG*)

«Commoedora i íntima... Una obscura i reveladora carta d'amor a un món desaparegut, una lectura imprescindible» (*The Herald*).

«La prosa és densa, repleta de detalls, viva... Es converteix gairebé en poesia, en un poema de batalla, en una cançó sense música» (*La Stampa*).

«Un llibre molt bell, trist i dramàtic. És fascinant i desolador» (Péter Nádas).

«Un llibre valent i directe» (*Élet és Irodalom*).